

УДК 008:379.8

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8146-9200>

Петрова І. В.

### ОСВІТНІ ПРОПОЗИЦІЇ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «КУЛЬТУРОЛОГІЯ» У ЗВО НІМЕЧЧИНИ

*У статті розкрито освітні пропозиції та змістові особливості навчального процесу за спеціальністю «Культурологія» в університетах Німеччини. Основу методології наукової розвідки становив системний та компаративний підходи, які дозволили обґрунтувати скомбінованість і дво-, тришаровість освітніх програм, акцентовану міждисциплінарність й інтерсекціональність, взаємозв'язок між теоретичними концепціями, контекстно-культурологічною значимістю об'єктів та культурними практиками повсякдення, а також окреслити позиціонування культурології в науковому просторі сучасності. Охарактеризовано засадничі аспекти здійснення підготовки культурологів (інтерпретація та тлумачення, «спостереження за спостереженням», міждисциплінарна компетентність).*

*Ключові слова: культурологія, культурні студії, культурні дослідження, інтердисциплінарність, культурний поворот.*

DOI 10.34079/2226-2830-2024-14-28-99-108

**Постановка проблеми.** Культура зачаровує й синтезує, виступає джерелом натхнення, творчості та колективних сенсів, становить підґрунтя наших переконань і основу роботи соціальних інститутів. Культура здатна поляризувати та роз'єднувати, виключати й обмежувати. Культурою можна зловживати, використовуючи її з метою політичних маніпуляцій та насадження відповідної ідеології, а також виступати від її імені, забарвлюючи культурні практики відповідними змістами та семантикою.

Розуміння важливості культури в сучасному суспільстві, формуванні національної ідентичності, коригуванні громадської думки (від свідомо спланованої маніпуляції до відкритої заборони творчої свободи), зміцненні/руйнації міжнаціональних відносин та іміджу країн, потенційних ризиків і обмежень у використанні культурних практик, впливові політичних сил на культурний контент, найкраще відображається в освітніх програмах навчальних закладів за спеціальністю «Культурологія». У них презентовано ті виклики, які формує сьогодення і які постають перед майбутніми культурологами як активними громадянами, лідерами суспільної думки, культурно-політичними амбасадорами держави на мапі світу.

Вихід за межі аналізу вітчизняних освітніх програм спеціальності «Культурологія», використання напрацювань німецьких колег, дозволить збагатити змістовність теоретико-культурологічних дискурсів та охарактеризувати перспективи культурології у порівняльному контексті.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Становлення та розвиток культурології як науки в Німеччині можемо простежити, аналізуючи численні колективні та одноосібні наукові розвідки («Kulturwissenschaft: eine Auswahl grundlegender Texte», «Texte zur Kulturtheorie und Kulturwissenschaft», Böhme H. «Perspektiven der Kulturwissenschaft in historischer und gegenwartsanalytischer Perspektive»; «Politikwissenschaft als Kulturwissenschaft: Theorien, Methoden, Problemstellungen», ін.), які аналізують історичні процеси формування культурних досліджень; розкривають її форми, включно із явищами відчуження, неприйняття, відкидання, що згодом увиразняться й конкретизуються у понятті «культурологія»; систематизують сучасні позиціонування культурології/в культурології. На особливу

увагу заслуговує праця «Orientierung Kulturwissenschaft: Was sie kann, was sie will» (Böhme H., Matussek P., Müller L., 2000), оскільки у ній піднімаються питання кваліфікаційних характеристик культуролога як «гнучкого генераліста» («ein Kulturwissenschaftler kein «Universaldilettant» sondern ein «flexibler Generalist») (там само, с. 34).

Актуальну інформацію у контексті проблематики нашої наукової розвідки містять профільні сайти Міністерств освіти земель ФРН (офіційний сайт «Kulturminister-Konferenz»), матеріали ректорів університетів Німеччини (офіційний сайт «Hochschulkompass»), навчально-методична та програмова документація університетів (Modulhandbuch des Studiengangs Kulturwissenschaften, Modulkatalog für den Studiengang «Kulturwissenschaft»/«Cultural and Social Studies», Forschungsstrategie, Studien- und Prüfungsordnung für den Studiengang Kulturwissenschaften та ін.).

**Метою нашої наукової розвідки** є аналіз освітніх пропозицій та змістових особливостей навчального процесу за спеціальністю «Культурологія» в університетах Німеччини.

#### **Виклад основного матеріалу.**

Культурологія в Німеччині, як і в Україні, формується у 90-тих рр. ХХ ст., щоправда причини її виникнення – дещо інші. Першим кроком до її виникнення було те, що наприкінці ХХ ст. на ринку праці Німеччини спостерігалось стрімке зменшення попиту на фахівців соціально-гуманітарного профілю. Ця тенденція супроводжувалась розумінням того (другий крок), що «внесок традиційних гуманітарних і соціальних наук у розвиток знань та покращання умов життя у «суспільстві знань», схоже, став неактуальним, а відповідні дисципліни опинилися у дослідницькій кризі» (Aleksandrowicz, Weber, 2006, С.10). І саме як результат кризи гуманітарних наук, з одного боку, та ряду соціальних, політичних, міжнародних подій («культурний поворот», зміна політичних акцентів між Заходом та Сходом, економічна та медійна глобалізація, міграційні процеси тощо) з іншого, у німецьких університетах виникають навчальні дисципліни, факультети, інститути культурологічного спрямування як альтернатива «неактуальним» та «застарілим» освітнім програмам. Наслідком стала інституціоналізація та ідентифікація культурології в німецьких університетах та науково-дослідницьких центрах.

Вже перші освітні програми культурологічного спрямування у привертають увагу своєю тематичною багатоманітністю, яка зберігається в німецьких університетах і сьогодні.

Станом на 2024 р. у Німеччині реалізується більше 200 освітніх програм культурологічного спрямування рівня «бакалавр» (<https://www.hochschulkompass.de>). Серед них – «Культурологія» («Kulturwissenschaft»), «Емпірична культурологія» («Empirische Kulturwissenschaft»), «Емпірична культурологія та Європейська етнологія» («Empirische Kulturwissenschaft und Europäische Ethnologie»), «Порівняльна культурологія» («Vergleichende Kulturwissenschaft»), «Французька культурологія та інтеркультурна комунікація» («Französische Kulturwissenschaft und Interkulturelle Kommunikation»), «Історично орієнтована культурологія» («Historisch orientierte Kulturwissenschaften»), «Культурантропологія та емпірична культурологія» («Kulturanthropologie/Empirische Kulturwissenschaft»), «Культурологія та мистецькі практики» («Kulturwissenschaften und künstlerische Praxis»), «Медіакulturологія» («Medienkulturwissenschaft») тощо.

Серед ОП рівня «Магістр» пропонується 229 пропозицій, зокрема «Kulturwissenschaften», «Medienkulturwissenschaft», «Kulturwissenschaft und Kulturmanagement», «Angewandte Kulturwissenschaft und Kultursemiotik», «Empirische Kulturwissenschaft», «Europäische Ethnologie/ Empirische Kulturwissenschaft», «Historisch

orientierte Kulturwissenschaften» тощо.

Значна кількість пропозицій, що реалізуються університетами країни, складається із комбінованих, інтердисциплінарних курсів. До прикладу, такими є «Германістика, порівняльна література та культурологія» («Germanistik, Vergleichende Literatur- und Kulturwissenschaft», Rheinische Friedrich-Wilhelms-Universität), або ж «Європейські студії в культурологічному спрямуванні» («Europa-Studien mit kulturwissenschaftlicher Ausrichtung», Technische Universität Chemnitz). Подібна дво- або навіть трифаховість дозволяє випускникам-культурологам не лише бути успішними на ринку праці, але й успішно реагувати на виклики сучасності, будучи затребуваними у різних галузях культури, мистецтва та соціальної галузі.

Так, комбінована бакалаврська освітня програма «Культурна антропологія та Емпірична культурологія» (Kombinationsstudiengang des Bachelor of Arts «Kulturanthropologie/Empirische Kulturwissenschaft»), що реалізується у Боннському університеті складається із 180 кредитів, 12 з яких відводяться на написання бакалаврської роботи, 12 – на факультативні предмети (міждисциплінарну практику), 78 кредитів – на перший головний фах і 78 – на другий.

На відміну від значної частки українських вчених та освітян-управлінців, які вбачають у нечітких обрисах культурології, її слабкість, провінційність і навіть «псевдонауковість», німецькі колеги акцентують на міждисциплінарності як її позитивній складовій: «за своїм змістом культурологія відкрита, гібридна та електична. Її «відверта еластичність» дозволяє реагувати на актуальні та загальні питання гнучкіше, ніж традиційні дисципліни» (Metten, 2016, с.9).

Професорами Європейського університету Віадрина (der Europa-Universität Viadrina Frankfurt, Oder) А. Аллеркамп (A. Allerkamp), Т. Байхельт (T. Beichelt) та М. Шлоссбергер (M. Schloßberger) у пояснювальній записці до освітньої компоненти «Вступ до культурології» («Einführung in die Kulturwissenschaft», бакалаврат, спеціальність «Kulturwissenschaft»), зазначається, що в сучасному світі культурологія є «поняттям синтезуючим, яке позначає ідею про неможливість вичерпного розгляду важливих питань сучасності у межах окремих дисциплін. Сучасні дискусії про гендерну ідентичність, походження і функціонування расизму, екологічна проблематика і способи її вирішення – ось тематичні напрями культурології, які об'єднують історичний, лінгвістичний, філософський, соціологічний, політологічний, літературознавчий і багато інших підходів» (Einführung in die Kulturwissenschaft, 2024). Відповідно, навчальним ареалом культурології визначаються соціальні та культурні студії, інтеркультурні комунікації, історія культури, лінгвістика, медіакультура тощо (Modulhandbuch des Studiengangs Kulturwissenschaften..., 2024).

У Положенні Університету про навчання та іспити культурологів (бакалаврський рівень) зазначається, що мета навчання полягає в опануванні студентами знань про інтерсекціонально організовані структури й дискурси у межах історії культури, літературознавства, лінгвістики та соціальних наук, дослідження й критичне усвідомлення складних культурних контекстів («Studien- und Prüfungsordnung für den Studiengang Kulturwissenschaften (Bachelor of Arts)», 2024).

Багатоманітність змістової та тематичної насиченості культурології доволі чітко простежується у процесі аналізу освітніх програм, що пропонуються різними університетами Німеччини; визначається у предметах вивчення й методах досліджень; змістах курсів і підходах до практичного навчання. До прикладу, «Загальна культурологія» («Angewandte Kulturwissenschaft») в університеті Карлсруе (TH Karlsruhe) або Університеті технологій мистецьких наук Кельна (TH Technology Arts Sciences Köln) істотно відрізнятиметься від «Культурології» Європейського університету Віадрина (Europa-Universität Viadrina, Frankfurt, Oder), про який

згадувалося вище.

Так, факультет культурології Technology Arts Sciences TH Köln досліджує (теоретично, концептуально й методологічно) історичні та сучасні артефакти. Для усунення різночитань, зазначається, що артефактом є будь-який об'єкт, місце чи система (у тому числі, віртуальні чи інтерактивні), що зазнали/зазнають людського впливу й знаходяться у культурному контексті. Артефакти охоплюють «взаємозв'язки між об'єктами, матеріальну складову, культурні й соціальні практики, їхній трансформаційний потенціал» (Fakultät für Kulturwissenschaften der Technology Arts Sciences TH Köln, 2024). Факультет складається із трьох структурних підрозділів: гейм-лабораторії, інституту реставрації та консервації, школи дизайну («Cologne Game Lab», «Institut für Restaurierungs- und Konservierungswissenschaft», «Köln International School of Design»), що поєднані між собою культурологією, міждисциплінарністю якої «визначає точку зору на консерваційно-реставраційну діяльність і прокладає шлях для прийняття рішень щодо збереження мистецтва та культурних цінностей» (там само). Нематеріальні сенси та цінності предметів як носіїв ідей, з одного боку, та цілі й наміри різних суспільних груп з іншого, вивчаються у мистецтвознавчих, культурно-історичних, філософських дослідженнях. Викладання сфокусовано на контекстно-культурологічній значимості об'єктів. Інтегративний ефект забезпечується сукупністю курсів, що пропонують студентові розпочати з опанування методології наукової роботи та інтерпретації/ідентифікації предмету в історичному контексті (історія реставрації, біографія об'єкта, збереження пам'яток, історія мистецтва та культури, історія колекції). Практики проектування розглядаються як «культурні техніки міждисциплінарного обміну» і орієнтовані на інтер- та трансдисциплінарні горизонти, охоплюючи перспективи досліджень з архітектури, соціальних наук, матеріалознавства, інформатики, мовознавства (Forschungsstrategie. Technology Arts Sciences TH Köln, 2023). Наукова рефлексія підтримується активністю студентів у майстернях та студіях, уможливорюючи розвиток практичних навичок реставратора чи дизайнера (Die Studiengänge der Fakultät für Kulturwissenschaften..., 2024).

Нашу увагу привернула також освітня програма «Kulturwissenschaft», що є невід'ємною складовою підготовки офіцерів Університету бундесверу в Мюнхені (Universität der Bundeswehr München). Культурологія в Інституті культурології Університету (Institut für Kulturwissenschaften, Universität der Bundeswehr München) вивчається з різних точок зору: релігії, політики, історії, етики й етнографії, у контексті соціальної та регіональної компаративістики. Географічним фокусом освітньої програми визначено культурні зв'язки між Європою та Африкою, передусім, Північною Африкою та франкомовною Африкою на півдні Сахари. Відповідно, й цілі навчання за спеціальністю «Культурологія» спрямовані на трансдисциплінарне вивчення культурних контекстів та явищ, уможливаючи відповідь на питання щодо культури «з точки зору різних дисциплін, які співпрацюють між собою задля застосування якомога ширшого погляду на феномени культури» (Allgemeine Übersicht: Kulturwissenschaften studieren, 2024). У межах правознавства вивчаються питання захисту культурних цінностей, соціальна антропологія передбачає розгляд таких тем як міграція та соціальна мобільність, історія – культурні традиції та сучасні тренди відповідного регіону.

Навчання має на меті теоретико-практичну підготовку із ґрунтовним розумінням перебігу культурних процесів у цільових регіонах. Об'єднувальною ланкою між теорією та практикою виступає методологія культурології, що має забезпечити майбутніх офіцерів структурованим підходом до питань культурології та здатністю працювати з якісними методами соціальних досліджень (інтерв'ю, опитувальники, збір даних, їхня статистична обробка тощо) задля проведення самостійних польових

розвідок.

Неабияке значення приділяється мовам (французькій та арабській відповідно до фокусу програми) як необхідній передумові використання можливостей культурного обміну та практичної роботи без відриву від реального життя, а також роботі з першоджерелами та оригіналами документів. Підтримують студентів на шляху до освітньої мети обов'язкові для участі академічні літні школи й стажування за кордоном, що дозволяють зануритись у мовну практику й отримати культурний досвід в умовах реального життя. Серед стейкхолдерів освітнього процесу – культурні фонди та заклади, органи влади, міжнародні організації, посольства, університети.

Обов'язкові освітні компоненти (так звані «Pflichtmodule») – «Культурологія», «Вступ до культурології», «Соціальна та культурна антропологія», «Методи культурології», «Порівняльна політична культурологія», «Теорія культури», «Регіональні студії», «Практика/Літня школа». Серед вибіркового освітніх компонент («Wahlmodule») – «Репрезентація Європи», «Міграція та інтеграція», «Інтер- та інтрарелігійна динаміка», «Культурна політика й культурний трансфер», «Захист культурних цінностей в історичній та правовій перспективі».

Так, метою обов'язкової освітньої компоненти «Вступ до культурології» («Einführung in die Kulturwissenschaften») визначено отримання знань щодо здійснення культурологічних досліджень та розуміння динаміки культурних практик з урахуванням національних дискурсів, опанування стрижневих понять і тем культурології, розуміння культурних проявів у символах, виступах, наративах та матеріальних артефактах; набуття досвіду в опрацюванні наукових текстів й аналізові спеціалізованої літератури, структуруванні питань дослідження й ведення наукових дискусій. Наголошується на тому, що культура, і у повсякденному, й у науковому дискурсі, є дуже вразливою до політизованого та ідеологізованого змістового забарвлення: «Insbesondere machen sie sich bewusst, dass «Kultur» sowohl in der Wissenschaft als auch im Alltagsdiskurs oft kein neutraler Begriff, sondern anfällig für Politisierung und Ideologisierung ist» (Modulhandbuch, 2024, с. 8).

Глибоке розуміння історичної динаміки культури та процесуальних особливостей її використання у повсякденній діяльності забезпечує студентів від небезпеки культурного есенціалізму та впливу культури на них як суто ідеологічного й маніпулятивного засобу (там само, с. 8); навчає відмежовувати аналітичні перспективи від домінуючих провладних пріоритетів, а також інтерпретувати стереотипізовані культурні семантики та ідентичні дискурси (там само, с. 9). Підкреслюється, що маніпуляція культурою може призвести до сприйняття держави як нав'язливої чи навіть агресивної – аж до розв'язання міжнародного конфлікту.

Пам'ятаючи неперервні суперечки українських науковців щодо наявності/обмеженості/відсутності власного методичного підґрунтя культурології, що супроводжують роки її становлення та розвитку, доцільним видається аналіз освітньої компоненти «Методи культурології» («Kulturwissenschaftliche Methoden», 9 кредитів), метою якої визначено опанування студентами навичок «науково-теоретичних підходів та основ якісних соціальних досліджень; експертного рецензування, емпіричної наукової роботи та їхньої демонстрації під час написання власних дослідницьких проєктів» (Modulhandbuch, 2024, с. 21). Вміння ведення академічної роботи удосконалюються завдяки застосуванню у процесі навчання технік інтерв'ю, дискурс-аналізу, аналізу зображень та герменевтики, анкетування, мережевого аналізу, включеного спостереження, ведення польових щоденників, використання партисипативних методів співпраці тощо. Обов'язковою й завершальною складовою дисципліни є розробка й презентація власного дослідницького проєкту, що пов'язана із практичною підготовкою студентів. Остання реалізується у межах

практики/стажування/літніх шкіл, що мають на меті перевірити та зміцнити отримані у процесі навчання знання, навички й досвід з культурології, а також удосконалити мовні компетентності у практичному робочому середовищі (зкладах культури, неурядових організаціях, державних органах влади, міжнародних структурах).

Обов'язковою складовою навчального процесу для усіх студентів Університету, незалежно від обраного фаху, є «Studium plus» (8 кредитів), що складається із семінарів та тренінгів і передбачає надання студентам компетенцій, які посилять професійну адаптацію. Навчальні пропозиції та теми у межах семінарів «реагують» на поклики суспільства, що відображається у навчальних пропозиціях («Кібербезпека», «Оцінка власності», «Соціальні медіа», «Основи IP: як захистити ідеї?». «Історія України» тощо). Тренінги спрямовані на розвиток лідерства, комунікації, медіа- та соціальних компетенцій, професійної етики.

Як бачимо, освітні програми за спеціальністю «Культурологія» у Німеччині характеризуються багатоманітністю теоретичних впливів, концепцій, змістової насиченості. Деякі університети характеризують кроскультурні орієнтації; деякі запроваджують новітні дисципліни та моделі; деякі наполягають на суто програмовому забезпеченні спеціальності «Культурологія». Водночас, німецькі вчені акцентують на спільних засадничих аспектах, що увиразнюють єдність бачення щодо здійснення підготовки культурологів:

- інтерпретація та тлумачення, що конструюються учасниками культурологічного процесу й конкретизуються у творах літератури, символах, мові, культурних практиках. Предмети та артефакти культури привласнюються, видозмінюються, відкидаються, трансформуються, увиразнюючи колективні уявлення, мисленнєві структури та менталітети, світогляди й почуття. Це обумовлює зближення й навіть синонімічне застосування різних напрямів наукового знання (культурної медіації та культурологічної освіти, естетики й культурології, політології та культурології тощо). Наприклад, естетичні практики не обмежуються художньо-дизайнерськими, але вбирають у себе дискурси повсякденної культури, що дозволяє зрозуміти й простежити багатоманітні взаємозв'язки соціальних зрушень і, через це розуміння, впливати на сучасні практики (Forschungsstrategie Technology Arts Sciences TH Köln, 2023);

- «спостереження за спостереженням», що складає стрижень навчального й наукового процесів за спеціальністю «Культурологія». «Ми спостерігаємо, аналізуємо, інтерпретуємо та пояснюємо історичні спостереження і це ніщо інше, як культурні конфігурації та процеси» (Böhme H. Perspektiven..., 2016, с.18). Модернізація в контексті культурології насичена сенсами, лише за умови доповнення, розширення та розвитку зв'язків з іншими гуманітарними дисциплінами, але не її інкорпорації у ці науки (Texte zur Kulturtheorie und Kulturwissenschaft, 2010). Навпаки, і класичні дисципліни (як-от, філософія, філологія, мистецтвознавство, історія), і «молодші» (медіадослідження, семіотика, культурна екологія), набувають в сучасному світі суто культурологічного забарвлення, що яскраво унаочнюють освітні програми університетів Німеччини. Як наслідок – культурологія та культурологічні дослідження характеризуються настільки диференційованими теоріями, моделями, об'єктами вивчення, що найкращими вважаються конкурентоздатні рішення. Це створює відкриту, когнітивно й методологічно експериментальну ситуацію, яку «варто зберегти для довгострокової перспективи, і, завдяки порівняльній оцінці, надати виважену перевагу одній або декільком моделям» (Böhme, 2016, с.28-29).

Щоправда, згоди у питанні, чи існує одна культурологія як автономна наукова галузь, чи множинність культурологій як гуманітарних та соціальних наук, зорієнтованих на предмет «культура», у німецьких вчених також немає. Як і одноставності у тому, що має стати предметом культурології чи множинних

культурології (Aleksandrowicz, Weber\_ 2006, Kittsteiner, 2006).

Водночас наголошується, що культурологію неможливо визначити у межах класичних дисциплін через складність конкретизації її методів, теорій, предмету дослідження; багатоманітність їхньої специфіки та слабкість тематичної визначеності. Проте «варто демонструвати що те, що складає її слабкості є, водночас, її сильними сторонами, а ризик визначає її міждисциплінарну компетентність» (Böhme, 2016, с.28).

#### **Висновки.**

У Німеччині єдиної культурологічної парадигми, дотримання чи врахування якої є обов'язковими в культурних, освітніх, дослідницьких інституціях країни, не існує. Німецькими вченими вказується на те, що створення такої програмової концепції, що узгоджувала б множинність течій, методологічних підходів та концепцій у межах культурологічного простору, взагалі неможлива. Її відсутність визначає розбіжності у предметі, методах досліджень з одного боку, та змісті освітніх програм – з іншого.

Водночас, культурологія набуває «імунності до будь-якої жорсткої дисципліни та канонізації», тому усі спроби визначити й обмежити її чітко визначеними правилами наукової систематизації приречені на поразку. Адже у сучасному світі культурологія – «це єдиний дискурс, який прагне до єдності. Видається доцільнішим розуміти її як відкритий процес після втрати цілісності» (Böhme, H., Matussek, P., Müller, L., 2000, с.37).

Йдеться про відмову від сталих міжкультурних стандартів, використання та дотримання яких (ніби-то) наближає людські спроби до Істини. Ідея, що спрямовувала науку з часів Відродження й зумовила розвиток природничих, технічних та медичних наук, збагачується думкою культурологів про фундаментальну відносність та ситуативність людських знань, необхідність урахування ситуативних обставин та культурних особливостей певної спільноти. Тобто, і практичні, й наукові аспекти життєдіяльності людини вивчаються у межах культурології, передусім, з урахуванням культурних факторів, від чого й залежить істинність або помилковість зроблених висновків.

#### **Перспективи подальшого вивчення.**

Важливими видаються подальші наукові розвідки теоретичних та аналітичних аспектів культурологічного поля, що не створюються як результат узагальнення або розпорошення серед інших наукових напрямів. У протилежному випадку, сприйняття культурології зведеться до практикування її як «додатку» до класичних дисциплін.

Доцільною є активізація відкритої дискусії наукової спільноти в культурологічному полі сучасності, супроводжувана не конфронтацією думок, а динамізацією співпраці між відповідними науково-дослідними інституціями, що врешті-решт припинить критику культурології як «маргінальної, а-системної, спекулятивної сфери знання», якій бракує наукового потенціалу і яка для багатьох учених і досі виступає складовою «пострадянської інтелектуальної теорії» (Кравченко, с. 9). Це, своєю чергою, сподіваюся, позитивно вплине на стабілізацію державної політики щодо гуманітарних наук в цілому (не лише культурології) та стратегічно виважених підходів їхнього розвитку. Адже саме в розмаїтті культурології криються приховані її потужності і як освітнього проєкту, і як інтелектуального руху, і як метатеорії культури, і як трансдисциплінарного наукового простору.

#### **Бібліографічний список**

- Кравченко, О. (2021). Ідентифікація української культурології у контексті ідеї постмодерну. *Сучасна культурологія: постмодернізм у логіці розвитку української гуманістики*: кол. монографія / за заг. ред. Ю.С. Сабадаш. Київ: Видавництво Ліра-К. С. 7-35.

- Культурологія як ризикований проєкт: ревізія постколоніального досвіду (2023). Доступно за: [https://www.youtube.com/watch?v=VixZSMCudYw&ab\\_channel=UACLvivNGO](https://www.youtube.com/watch?v=VixZSMCudYw&ab_channel=UACLvivNGO) (дата звернення: 25.12.2023).
- Allgemeine Übersicht: Kulturwissenschaften studieren. (2024). Доступно за: <https://www.unibw.de/kuwi> (дата звернення: 27.06.2024).
- Aleksandrowicz D., Weber K. (Hg.) (2006). Kulturwissenschaften: auf dem Weg zu einer erneuten Spaltung der Wissenschaft? Kulturwissenschaften. Band 4. 262 S.
- Böhme, H., Matussek, P., Müller, L. (2000). Orientierung Kulturwissenschaft: Was sie kann, was sie will. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag. 288 S.
- Böhme, H. (2016). Perspektiven der Kulturwissenschaft in historischer und gegenwartsanalytischer Perspektive. *Kulturwissenschaftliche Zeitschrift*. № 1. S.17–31.
- Die Studiengänge der Fakultät für Kulturwissenschaften der Technology Arts Sciences TH Köln (2024). Доступно за: <http://surl.li/mmtkdd> (дата звернення: 21.07.2024).
- Einführung in die Kulturwissenschaft (2024). Доступно за: <http://surl.li/ntbqqi> (дата звернення: 07.06.2024).
- Fakultät für Kulturwissenschaften der Technology Arts Sciences TH Köln (2024). Доступно за: [https://www.th-koeln.de/kulturwissenschaften/fakultaet-fuer-kulturwissenschaften\\_2458.php](https://www.th-koeln.de/kulturwissenschaften/fakultaet-fuer-kulturwissenschaften_2458.php) (дата звернення: 23.07.2024).
- Forschungsstrategie Technology Arts Sciences TH Köln (2023). Доступно за: <https://www.th-koeln.de/kulturwissenschaften> (дата звернення: 08.05.2024).
- Kulturwissenschaft/Cultural Studies (2024). Доступно за: <https://www.hochschulkompass.de> (дата звернення: 13.08.2024).
- Kulturwissenschaft: eine Auswahl grundlegender Texte. (2008). Hrsg.: U. Wirth, Suhrkamp Verlag. 2008. 559 S.
- Metten, T. (2016). Konturen der Kulturwissenschaft/en – einleitende Überlegungen. *Kulturwissenschaftliche Zeitschrift*. Bd. 2016, Iss. 1. S. 5–16. <https://doi.org/10.1515/kwg-2016-0002>.
- Modulhandbuch des Studiengangs Kulturwissenschaften (Bachelor of Arts) an der Universität der Bundeswehr München (2024). Доступно за: <https://www.unibw.de/kuwi/studium/mhb-04-10-2023-1.pdf> (дата звернення: 02.04.2024).
- Modulkatalog für den Studiengang «Cultural and Social Studies». (2024). Доступно за: <http://surl.li/yzdqrt> (дата звернення: 16.07.2024).
- Nünning, A., Nünning, V. (2003). Konzepte der Kulturwissenschaften: Theoretische Grundlagen – Ansätze – Perspektiven. Berlin: J.B. Metzler. 388 S.
- Schwelling, B. (2004). Der kulturelle Blick auf politische Phänomene. Theorien, Methoden, Problemstellungen. *Politikwissenschaft als Kulturwissenschaft: Theorien, Methoden, Problemstellungen*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften. S.11-29.
- Studien- und Prüfungsordnung für den Studiengang Kulturwissenschaften (Bachelor of Arts). (2024). Доступно за: <http://surl.li/rsdndd> (дата звернення: 21.05.2024).
- Texte zur Kulturtheorie und Kulturwissenschaft. (2010). Hrsg.: R. Borgards. Reclam: Stuttgart 2010. 293 S.
- Was sind Kulturwissenschaften? Padeborn: Heinz D. Kittsteiner (Hg.), 2004. 300 S.

### References

- Kravchenko, O. (2021). Identyfikatsiia ukraïnskoi kulturolohii u konteksti idei postmodernu. Suchasna kulturolohii: postmodernizm u lohitsi rozvytku ukraïnskoi humanistyky: kol. monohrafiia / za zah. red. Yu.S. Sabadash. Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K, 2021. S. 7-35.
- Kulturolohii yak ryzykovanyi proiekt: reviziia postkolonialnoho dosvidu (2023). Dostupno za: [https://www.youtube.com/watch?v=VixZSMCudYw&ab\\_channel=UACLvivNGO](https://www.youtube.com/watch?v=VixZSMCudYw&ab_channel=UACLvivNGO) (data zvernennia: 25.12.2023).



- Allgemeine Übersicht: Kulturwissenschaften studieren. (2024). Dostupno za: <https://www.unibw.de/kuwi> (data zvernennia: 27.06.2024).
- Aleksandrowicz D., Weber K. (Hg.). Kulturwissenschaften: auf dem Weg zu einer erneuten Spaltung der Wissenschaft? Kulturwissenschaften. 2006. Band 4. 262 S.
- Böhme, H., Matussek, P., Müller, L. (2000). Orientierung Kulturwissenschaft: Was sie kann, was sie will. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag, 2000. 288 S.
- Böhme, N. (2016). Perspektiven der Kulturwissenschaft in historischer und gegenwartsanalytischer Perspektive. Kulturwissenschaftliche Zeitschrift. 2016. № 1. S.17–31.
- Die Studiengänge der Fakultät für Kulturwissenschaften der Technology Arts Sciences TH Köln (2024). Dostupno za: <http://surl.li/mmtkdd> (data zvernennia: 21.07.2024).
- Einführung in die Kulturwissenschaft (2024). Dostupno za: <http://surl.li/ntbqqj> (data zvernennia: 07.06.2024).
- Fakultät für Kulturwissenschaften der Technology Arts Sciences TH Köln (2024). Dostupno za: [https://www.th-koeln.de/kulturwissenschaften/fakultaet-fuer-kulturwissenschaften\\_2458.php](https://www.th-koeln.de/kulturwissenschaften/fakultaet-fuer-kulturwissenschaften_2458.php) (data zvernennia: 23.07.2024).
- Forschungsstrategie Technology Arts Sciences TH Köln (2023). Dostupno za: <https://www.th-koeln.de/kulturwissenschaften> (data zvernennia: 08.05.2024).
- Kulturwissenschaft/Cultural Studies (2024). Dostupno za: <https://www.hochschulkompass.de> (data zvernennia: 13.08.2024).
- Kulturwissenschaft: eine Auswahl grundlegender Texte. (2008). Hrsg.: U. Wirth, Suhrkamp Verlag. 2008. 559 S.
- Metten, T. Konturen der Kulturwissenschaft/en – einleitende Überlegungen (2016). Kulturwissenschaftliche Zeitschrift. Bd. 2016, Iss. 1. S. 5–16. <https://doi.org/10.1515/kwg-2016-0002>.
- Modulhandbuch des Studiengangs Kulturwissenschaften (Bachelor of Arts) an der Universität der Bundeswehr München (2024). Dostupno za: <https://www.unibw.de/kuwi/studium/mhb-04-10-2023-1.pdf> (data zvernennia: 02.04.2024).
- Modulkatalog für den Studiengang «Cultural and Social Studies». (2024). Dostupno za: <http://surl.li/yzdqrt> (data zvernennia: 16.07.2024).
- Nünning, A., Nünning, V. Konzepte der Kulturwissenschaften: Theoretische Grundlagen – Ansätze – Perspektiven. (2003). Berlin: J.B. Metzler. 388 S.
- Schwelling, B. Der kulturelle Blick auf politische Phänomene. Theorien, Methoden, Problemstellung. (2004). Politikwissenschaft als Kulturwissenschaft: Theorien, Methoden, Problemstellungen. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften. S.11-29.
- Studien- und Prüfungsordnung für den Studiengang Kulturwissenschaften (Bachelor of Arts). (2024). Dostupno za: <http://surl.li/rsdndd> (data zvernennia: 21.05.2024).
- Texte zur Kulturtheorie und Kulturwissenschaft. (2010). Hrsg.: R. Borgards. Reclam: Stuttgart 2010. 293 S.
- Was sind Kulturwissenschaften? Paderborn: Heinz D. Kittsteiner (Hg.), 2004. 300 S.

Стаття надійшла до редакції: 17.11.2024 р.

**I.Petrova**

### **EDUCATIONAL OFFERS THE SPECIALTY «CULTUROLOGY» IN UNIVERSITIES OF GERMANY**

The article reveals educational offers and content features of the educational process in the speciality 'Cultural Studies' at German universities. The methodology of scientific research was based on the systematic and comparative approaches, which allowed to

substantiate the combination and two- three- speciality of educational programmes, the accentuated interdisciplinarity and intersectionality, the relationship between theoretical concepts, the contextual and cultural significance of objects and cultural practices of everyday life, as well as to outline the positioning of cultural studies in the scientific space of our time.

The essence of the integrative approach to teaching courses is explained, which ensures a continuous connection between cultural history, regional cultures, contemporary design practices and scientific reflections. The goals of educational components aimed at understanding the dynamics of cultural processes in the modern world; 'reading' and interpreting cultural texts encoded in symbols, texts, artefacts; separating analytical perspectives from dominant governmental priorities; and conducting cultural studies regardless of ideological or political colouring are substantiated. The essence of programmes auxiliary to the educational process aimed at professional adaptation and acquisition of additional skills by students is revealed. The fundamental aspects of cultural studies training (interpretation and interpretation, 'observation by observation', interdisciplinary competence) are described.

It is proved that there is no single cultural paradigm in Germany that is mandatory for cultural, educational, and research institutions in the country. German scholars point out that it is impossible to create a programme concept that would reconcile the multiplicity of trends, methodological approaches and concepts within the cultural space. Its absence determines differences in the subject matter, research methods, on the one hand, and the content of educational programmes, on the other.

**Key words:** culturology, cultural studies, cultural research, interdisciplinarity, cultural turn.